

Hiro'a

JOURNAL
D'INFORMATIONS
CULTURELLES

_ DOSSIER :

La salle Muriāvai : 37 années de création artistique

_ CULTURE BOUGE :

RETROUVEZ L'OPÉRATION 'ETE À LA FOIRE AGRICOLE
TAHITI SOUL JAZZ FESTIVAL 2022

_ L'ŒUVRE DU MOIS :

MAEVA AUX GÉANTS DE LA NOUVELLE-ORLÉANS !

_ TRÉSOR DE POLYNÉSIE :

QUAND L'ART S'ENGAGE DANS LES CHANGEMENTS CLIMATIQUES
JOURNÉES DU PATRIMOINE : RENDEZ-VOUS DANS LES JARDINS DU MUSÉE

SEPTEMBRE 2022

NUMÉRO 179

MENSUEL GRATUIT

Te tahi parau ō Nā-papa-e-Va'u

28

I roto i te nūna'a Mā'ohi, te vai nei te mau pupu ta'ata tei mā'itihia, nā rātou e fa'anaho i teie tāpura'ohipa :

- Te vai ra te parau nō te tahu'a ō te va'a ;
- Te vai ra te tahu'a nō te fare ;
- Te vai ra te tahu'a nō te patura'a, nā na ia te reira tūha'a'ohipa ;
- Te vai ra te tahu'a nō te tautai ;
- Te vai ra te tahu'a nō te nātura.

Terā te mau fa'anahora'a i fa'anahohia i roto i teie mau pupu ta'ata tei mā'itihia, 'e 'o rātou tei fa'anaho i te fa'anahora'a i te orara'a ō te nūna'a Mā'ohi.

Te i'oa ō teie mau ta'ata, e nu'u atua ato'a :

- Te vai nei te parau nō Te'iva ;
- Te vai nei te parau ō Feufeu ;
- Te vai nei te parau nō Manava-taia ;
- Te vai nei te parau nō Te-ata-ō-Tū ;
- Te vai nei te parau ō Huia-i-te-ra'i ;
- Te vai nei te parau nō Nūna'a-e-hau ;
- 'E te vai nei te parau ō Pai-ai-te-fau-rua ;
- 'E Te vai ra te parau nō Te-ra'i-puatata.

'O rātou teie e parauhia nei 'o Nā-Papa-e-Va'u. Nā rātou i fa'anaho, nō te mea teie nei mau nu'u, e nu'u tōa 'e, e nu'u atua 'e, e nu'u ari'i.

I roto i terā mau tau, fēruhia ra te parau nō te patura'a i te hō'ē pū-marae rahi nō te nūna'a Mā'ohi. 'Ua fēruhia te parau 'ati ti'a a'e'ō Ra'iātea. 'Ua tonohia te mau pupu ta'ata nō te hi'opo'a i te mau vāhi nehenehe e ha'amau. I roto rā i te mau vāhi terehia 'e terā mau nu'u ta'ata, nō te hi'ora'a i te mau vāhi nehenehe e ha'amau, e au ra, i roto i tō rātou hi'ora'a, tei muri ana'e ! 'Aita rātou e hina'aro ra hō'ē fa'anahora'a i te topara'a mahana, 'ia tu'uhia rā teie fa'anahora'a i mua i te hitira'a mahana. Nō reira teie fenua i parauhia ai ē, Te Hau-Mārama. 'Ua parau-ato'a-hia rā ē, i roto i teie 'anotau iho nei, Te Hau-Mārama. Nō te mea, te vai ato'a te purapura i te tahi taime. 'E, te vai ato'a ra te māramarama. Terā te 'ohipa i ravehia ai 'e rātou, 'ati ti'a a'e'ō Ra'iātea. 'E, 'ua tae mai i 'ō i 'Uturoa. 'Ua hi'o ato'a rātou hō'ē

tahua, i 'Uturoa. 'E, 'ua parau ihoā rātou ē, tei te topara'a mahana, 'aita e tano. Terā tō rātou fa'aho'i-fa'ahou-ra'a mai i ni'a ihoā i teie vāhi, teie tūha'a, tō rātou ia hāerera'a i terā vāhi. I reira tō rātou hi'ohi'ora'a, te āteateara'a ō te tai. E nō te mea, 'ua tano te fa'anahora'a, te ava, te patu, te papa, terā tō rātou ha'amaura'a i teie nei papa, teie ia pū-marae, i ti'a mai ai 'o na, i roto ia na te fa'anahora'a, te tuatāpapara'a ā te mau hui tūpuna, tō rātou 'ite, tō rātou 'aravihi.

I roto rā i terā 'anotau, te i'oa mātāmua tei topahia i ni'a i teie pū-marae, 'o Tinirau-hui-mata. Terā te i'oa i tu'uhia i ni'a iho. Nā muri mai ia te tahi pu'era'a.

I reira te ha'amaura'ahia mai te parau ō Nā-Papa-e-Va'u.

Tei uta'ō na, fa'aho'ihia mai rā'ō na i tāhatai. I ti'a mai ai'ō na i ni'a iho i teie nei patu. Riro atu ra 'ō na 'ei parau rahi :

Te papa ō nā tōa e va'u

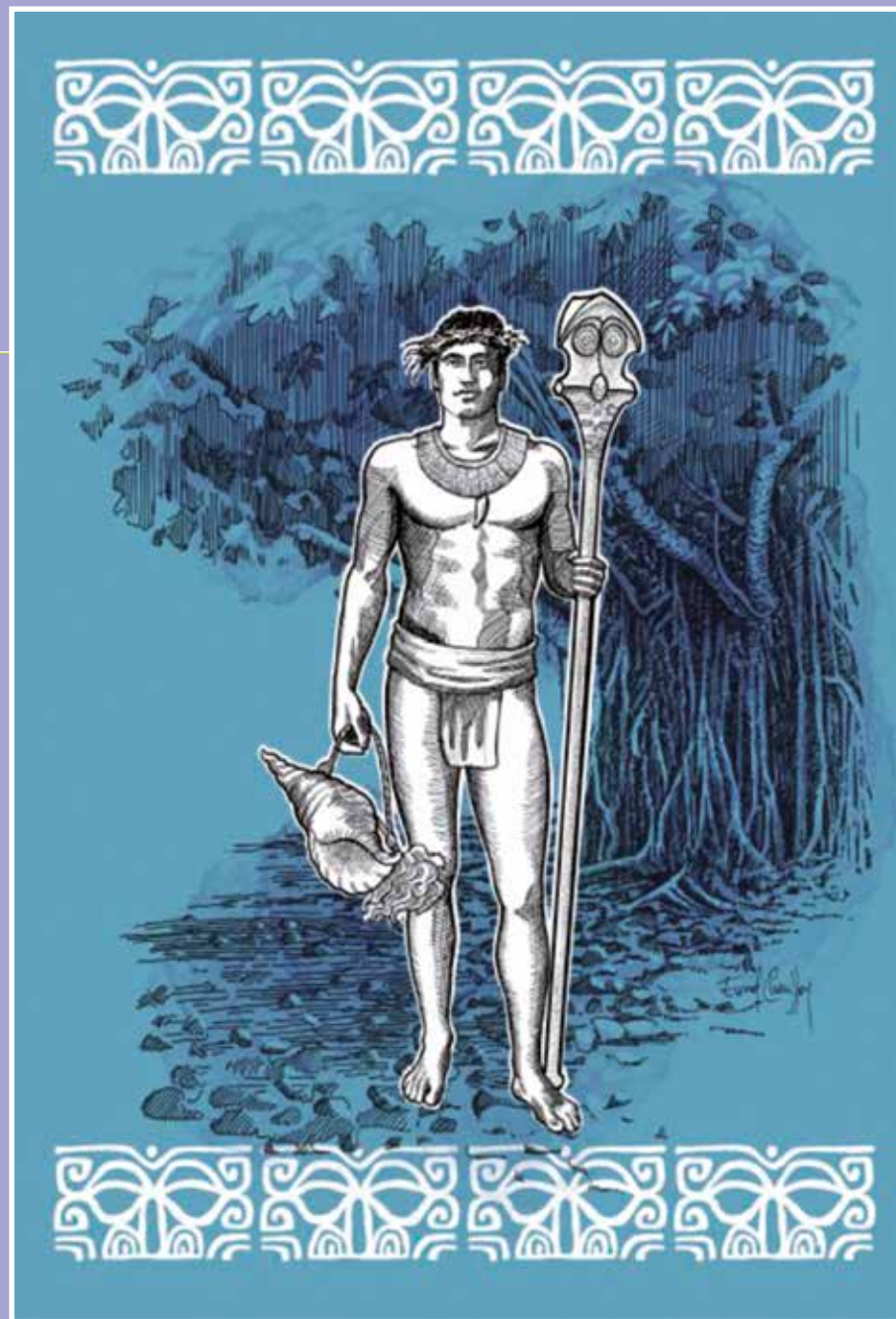
Te papa ō nā ari'i e va'u

Te papa ō te nu'u atua

Nō te mea, tei roto ia rātou te mana, tei roto i terā nūna'a ta'ata, terā nu'u ta'ata. 'Ia fa'aro'ō tātou i te parau nō Hivā, e 'ite ia tātou ē, e aha te aura'a. 'O Hivā, 'o te parau terā ō te nu'u atua. Te nu'u atua terā tei pa'epa'e i te mau ari'i nō te tere i terā vāhi, terā vāhi, terā vāhi, nō te pāruru ia rātou. E nu'u atua nō roto mai i teie fa'a. 'E nā rātou e fa'anaho te parau nō teie pū-marae, riro atu ra i teie mahana 'ei ha'apūra'a nō te Mā'ohi.

Nō te mea, i roto te parau nō teie māna'ō Nā-Papa-e-Va'u, mai tā'u ihoā ia i tātara atu i 'a rau a'e ra, 'ua riro ato'a rā te i'oa 'o Hivā 'ei i'oa tere nā roto i te mōana uriuri i roto i nā Poro e Toru ō te mōana Patifita. 'Aita e vāhi 'e 'aita i parauhia tō na parau. Te reira fenua, parauhia ihoā te Mōana-ō-Hivā. Hāere i te reira fenua, parauhia ihoā te Mōana-ō-Hivā, nō te mea e vāhi terehia 'e ana, i roto i nā Poro e Toru. Te vāhi hāerehia 'e te mau nu'u ō te tōa, 'āpe'e ato'a ihoā teie nu'u atua nā muri iho. Nā na e pāruru, nā na e arata'i, nā na e fa'atae.

Te taime'a oti mai ai te pū-marae i te patuhia 'e tō tātou mau tūpuna, i taua taime ra tō

29

HIRO'A JOURNAL D'INFORMATIONS CULTURELLES

rātou fēruhira'a i te hō'ē parau, e mā'iti i te mau tōa nō te arata'ira'a i te nūna'a. Terā te ha'amatarā'a. E mā'iti hō'ē tōa nō te arata'i i te nūna'a. E'ita rā terā 'ohipa e rave-noa-hia mai terā. 'Ua ite tātou te ta'ata, 'ia 'āfa'ihia ana'e'ō na i ni'a i te tahua, nā-mua-hia'ō na i te fa'aineine. Ravehia te mau fa'aineine i ni'a iho ia na, nā roto mai i te fa'a, e vāhi fa'aineinera'a nō ke toa. 'E i tae ana'e mai i tāhatai, vāhi fa'aahora'a i ke tōa. Terā ia vāhi parauhia ra, te tahua Mātā-ti'i-tahua-roa. I'ō fa'aineinehia ai te aho ō te tōa, hou 'o ia e hāere mai ai i ni'a i te vāhi i reira e mā'itihia ai. I 'ō tātou te 'itera'a ē, 'o vai te ari'i mātāmua. I reira 'to'a tātou e ho'i mai ai i ni'a i te parau ō Nā-Papa-e-Va'u.

Terā te ha'amatarā'a, te ari'i mātāmua, Te'iva. Te piti ō te ari'i, Feufeu. Terā ta'ata mātāmua, nā na i tā'uma mātāmua i ni'a i terā 'ōfa'i. 'O na te ta'ata mātāmua i pārahi i ni'a i terā 'ōfa'i. Terā ia te i'oa ō terā 'ōfa'i

i terā ra 'anotau, Ruea. 'E te ruara'a 'o te pārāhira'a, 'o Feufeu ia. 'Ua tāmauhia te i'oa ō terā ta'ata, tu'uhia tō na i'oa i ni'a i te pārāhira'a, nō te mea mea fa'atūru'ihia'ō na i ni'a i te 'ōfa'i, parauhia atu ai 'o Ruea. Te toru ō te ari'i, Te-ata-ō-Tū ; te maha ō te ari'i, Manava-Taia ; te pae ō te ari'i, Nūna'a-e-hau ; te ono ō te ari'i, Huia-i-te-ra'i ; te hitu ō te ari'i, Pai-ai-te-fau-rua ; 'e te va'u ō te ari'i, Te-ra'i-puatata. Tei ia na ra ia te maro-'ura. Terā te ha'amatarā'a mai te parau nō te mau ari'i.

'E i 'ō ato'a i roto ia rātou te fa'anahora'ahia te tuatāpapara'a i te mau parau ō te mau ta'ata e tano ia rātou terā mau ti'ara'a. Mai te parau ō ke tahu'a hi'ohi'o, te tahu'a parau, tahu'a rā'au. Te vai atu ra te tahi ā mau tahu'a tei mā'itihia, mai ia Vaitā mā. Mau tahu'a terā nō te hi'ō-ātea-ra'a i te 'ohipa, te mau mea e tupu. Tei 'ō te ha'amatarā'a mai. Tae mai ai i ni'a i teie mau ari'i i muri mai. ♦

HIRO'A JOURNAL D'INFORMATIONS CULTURELLES